

Zdjęcie
nie dostępne
w wersji
internetowej

Pochód grupy Krakowiaków z Czarnym Cyganem i Siudą Babą od domu do domu, Lednica Górna, 06.04.2015. Fot. Nova (Agnieszka Kwiecień), Wikimedia Commons
A group of Cracovians with the Black Gypsy and Siuda Baba visits homes in Lednica Górna, 06.04.2015. Photo by Nova (Agnieszka Kwiecień), Wikimedia Commons

KLARA SIELICKA-BARYŁKA

PROJEKT „ROK OBRZĘDOWY Z WIKIPEDIĄ” “A YEAR OF RITUALS WITH WIKIPEDIA” PROJECT

„...projekty Wikimedia są niezaprzeczalnie największą współtworzoną dobrowolną inicjatywą w dziejach ludzkości”.

Dariusz Jemielniak 2012:16

Projekt „Rok obrzędowy z Wikipedią” zakładał wspólne badania terenowe pracowników Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie, redaktorów i fotografów Stowarzyszenia Wikimedia Polska oraz wolontariuszy. Celem działań było wzbogacenie zasobów Wikipedii o merytorycznie poprawne hasła z zakresu wybranych, unikalnych zwyczajów z terenu Polski, a także przeprowadzenie warsztatów edukacji medialnej dla członków społeczności wiejskich zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Jednym z celów było też udostępnienie wykonanych fotografii, filmów wideo i dokumentacji w formie tekstów o tradycyjnych obrzędach w Wikipedii, na stronie internetowej PME oraz udostępnienie w Internecie wszystkich uzyskanych materiałów na otwartych licencjach (CC BY SA 4.0/CC BY SA 3.5 PL). Grantodawcami projektu były: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Samorząd Województwa Mazowieckiego.

Robert V. Kozinets w pracy pt. *Netnografia – badania etnograficzne online* (opublikowanej w Polsce w 2012 roku, ale powstałej jeszcze wcześniej) zauważa, że: „do wyjaśnienia nowych zagadnień w naukach społecznych badacze powinni wykorzystywać podejście etnograficzne

“...without doubt Wikimedia projects are the largest initiative undertaken and conducted by volunteers in the history of mankind.”

Dariusz Jemielniak 2012:16

The “A Year of Rituals with Wikipedia” project focused on co-operative field studies conducted by employees of The State Ethnographic Museum in Warsaw, editors and photographers of Wikimedia Poland Association and volunteers – ethnographers and culture experts from various Polish universities and institutions. The project aimed to enhance Wikipedia’s database with accurate and correct entries discussing selected unique Polish folk customs. Another important part of the project entailed conducting media literacy workshops for small town inhabitants at risk of digital exclusion. Additionally, all the photos, videos and documents (texts about traditions published on Wikipedia) produced during the project

i netnograficzne” (Kozinets 2012: 91). Łącząca różne metody etnografia wydaje się idealną parą dla netnografii, która „jest badaniem posługującym się obserwacją uczestniczącą do pracy w wirtualnym terenie” i dąży do „etnograficznego zrozumienia” (ibidem: 93). W obu wymienionych dziedzinach nauki potrzeba obserwacji uczestniczącej i można powiedzieć, że projekt, o którym traktuje niniejszy artykuł miał tę specyfikę, iż oprócz badania grup lokalnych w terenie, badaliśmy siebie nawzajem: muzealnicy-etnografowie wikipedystów, a wikipedyści muzealników-etnografów.

Realizacja zadania rozpoczęła się zgodnie z harmonogramem pod koniec lutego od konsultacji z partnerem, Stowarzyszeniem Wikimedia Polska, przeprowadzono też nabór wolontariuszy; rozplanowano wyjazdy, składy ekip wyjeżdżających itp. Dalsze działania projektowe przebiegły zgodnie z harmonogramem i tak warsztaty etnograficzno-muzealnicze oraz wikipedystyczne (w lutym i listopadzie) umożliwiły uczestnikom odpowiednio: poznanie pracy muzealnika i etnografa w terenie oraz opanowanie narzędzi do edycji encyklopedii internetowej Wikipedia. Uprawialiśmy zatem w projekcie nie tylko etnografię, ale i (już nieoficjalnie i jakby mimochodem) – netnografię, poznając zasady Wikipedii i jej środowisko, procedury i idee, jakie w jej obrębie działają, jakimi kierują się jej twórcy.

W ramach projektu zaplanowano siedem wyjazdów do wybranych wcześniej miejscowości, w których wciąż kultywowane są dawne obrzędy i rytuały. Podczas wizyt rejestrowano kamerą przebieg wydarzeń, nagrywano także wypowiedzi mieszkańców, wykonano dokumentację fotograficzną, akcesoriów obrzędowych, krajobrazu kulturowego.

Najpierw dokumentowaliśmy obrzędy w czterech miejscowościach: w marcu obchody topienia Marzanny i wnoszenia gaika w Miasteczku Śląskim, a w czasie świąt wielkanocnych

were made accessible under open licence (CC BY SA 4.0/CC BY SA 3.5 PL) on The State Ethnographic Museum’s website and on the Internet. The project was funded by the Ministry of Culture and National Heritage and The Mazovian District Management Board.

In his work *Netnography: Doing Ethnographic Research Online* Robert V. Kozinets notices: “Ethnography and netnography should work in concert to illuminate new issues in the social sciences.” (Kozinets 2012: 58) Ethnography, which mixes various methods, seems perfectly suited for netnography, which “is a participant-observational research based in online fieldwork” and “arrives at the ethnographic understanding.” (Kozinets: 60) Both disciplines require participant observation and so during the project we observed the groups during field studies, but we also observed one another: museum professionals/ethnographers – the wikipedians, the wikipedians – museum professionals/ethnographers.

The project started as planned, with consultations with our partner, Wikimedia Poland Association. Later volunteers were recruited, field studies outlined, research group make-up organized etc. Further work went according to the schedule: ethnographic and wikipedian workshops conducted in February and November taught participants about ethnographic fieldwork and about the tools for editing Wikipedia. Thus not only ethnography, but also – albeit unofficially and somewhat accidentally – netnography was utilized during the project: we explained Wikipedia’s rules, environment, procedures and the notions guiding the encyclopaedia’s creators.

There were seven trips to pre-selected places where old observances and rituals are still practiced. Each visit was documented with video recordings and photographs of people, ritual accessories and cultural landscape. We also interviewed participants and the public.

w kwietniu badaliśmy: pochod „siwków” w Chobienicach, „Śmiergustników” w Wilamowicach, pochod „Siudej Baby” w Lednicy Górnej. W czerwcu pojechaliśmy do Łączyńskiej Huty, by uczestniczyć w obrzędzie świętojańskim „Ścinanie kani”, natomiast w sierpniu w Nowej Wsi Reszelskiej dokumentowaliśmy pielgrzymkę katolicką i dożynki, a w Dubinach prawosławne obchody Zaśnięcia Bogurodzicy połączone z poświęceniem plonów.

W czasie przerw między wyjazdami (maj-czerwiec, wrzesień-listopad) cała kadra projektu oraz tłumacze zajmowali się opracowaniem dwujęzycznych haseł do Wikipedii dotyczących badanych obrzędów. Dodatkowo rozwijaliśmy hasła pokrewne. Powiększaliśmy także zasoby Wikimedia Commons, ładując zdjęcia z wyjazdów wraz z opisami.

O ile ładowanie zdjęć, którego nauczyliśmy się w lutym, nie sprawiło większych problemów, to już praca nad artykułami wykazała, że kilka godzin kursu to stanowczo za mało i konieczne było zdalne wsparcie kolegów ze Stowarzyszenia Wikimedia Polska, którzy cierpliwie lub zapewne rwąc włosy z głów poprawiali nasze czasem ułomne edycje, udoskonalali technicznie obsługę artykułów dla zewnętrznych użytkowników, a nawet ratowali kasowane przez anonimowych wikipedystów artykuły, gdy zapomnieliśmy o wpisaniu „ochronnej” formułki w tzw. opisie zmian: „pracujemy nad tekstem w ramach projektu realizowanego wspólnie ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska, prosimy o nieusuwanie artykułu”. Trzeba tu podkreślić, że wspierała pracę wykonali nasi wolontariusze w projekcie – studenci i pracownicy naukowcy z różnych ośrodków w Polsce. To od tej siódemki pracowitych i kreatywnych osób wychodziły pierwsze wersje tekstów, często od razu ze zgromadzonymi źródłami, co w oczywisty sposób przyspieszało prace nad całością¹.

Wikipedyści nieustająco żądali też źródeł. Sprawa źródeł jako kluczowa dla wiarygodności wiki-artykułu była dla nas pewnym zaskoczeniem: wszyscy od lat publikujemy naukowe teksty,

First the observances in four places were documented: in March Marzanna drowning and returning with the copse in Miasteczko Śląskie, and we spent Easter in April studying “Grays” in Chobienice, Śmiergust in Wilamowice and Siuda Baba conduct in Lednica Górna. In June, on Midsummer Eve, we went to Łączyńska Huta to watch the beheading of kite rite, and in August to Nowa Wieś Reszelska to document a Catholic pilgrimage and the harvest festival, and to Dubiny, where Orthodox celebrations of the Dormition of the Mother of God Day took place. Between the trips (May-June, September-November) everyone involved in the project and a translator worked on developing bi-lingual Wikipedia entries about the studied rituals. Related entries were created as well. Moreover, we expanded Wikimedia Commons resources by uploading the photos, with commentaries, taken during the trips.

Although uploading photos, a skill we acquired in February, was easy enough, working on the entries proved that the course we attended was too short. Fortunately our colleagues from the Wikimedia Poland Association provided help and patiently corrected our often imperfect

1| Jeden z artykułów naszej wolontariuszki, Karoliny Dziubatej, który po wspomnianej „kąsowniczej” akcji nieznanego wikipedysty został napisany jako odrębny tekst o świątach prawosławnych – został nominowany do tzw. Czywieszka, czyli do wyróżnienia na stronie głównej ciekawych, nowych(!) artykułów, patrz: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Czy_wiesz.

1| An article written by one of the volunteers, Karolina Dziubata, after being deleted by an anonymous wikipedian, had to be restored. The author re-wrote it as a separate entry about Orthodox holidays and the article was nominated to the DYK page, i.e. it was linked on the page presenting interesting, new articles, see https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Czy_wiesz.

Dzień topienia Marzanny, Miasteczko Śląskie, 21.03.2015.

Fot. Marta Malina Moraczewska, Wikimedia Commons

The day when Marzanna is drowned, Miasteczko Śląskie, 21.03.2015.

Photo by Marta Malina Moraczewska, Wikimedia Commons

„Siwki” w Chobienicach, 5.04.2015. Fot. Borys Kozielski, Wikimedia Commons

“Greys” in Chobienice, 05.04.2015. Photo by Borys Kozielski, Wikimedia Commons

korzystamy z bibliotek i tworzymy bibliografie, wiemy jak ważne są źródła. Jednak kwestionowanie relacji badacza terenowego, jego zaświadczonego raportu, cytatu z wywiadu, odrzucanie „ja-widziałem, poświadczam” bywało czasem trudne dla nas do przyjęcia, za co można winić naszą... etnograficzną zasiedziałość? Wikipedia jako neutralna, stworzona na zasadzie konsensusu (jedno z pojęć ważnych dla zrozumienia funkcjonowania tej encyklopedii²), oparta na źródłach o zróżnicowanych kategoriach wiarygodności (!), odcina się od „ja poświadczającego”, nie pozwala na „ja”. W wyniku długich dyskusji, udało się wypracować wspólnie zasadę umieszczania konkretnego sformułowania powtarzającego się we wszystkich siedmiu głównych artykułach: „Zapis obserwacji etnograficznej, prowadzonej dnia 6 kwietnia 2015 r. w miejscowości Lednica Górna w ramach projektu; materiał źródłowy w: Dział Dokumentacji Archiwalnej i Fotograficzno-Filmowej PME w Warszawie”.

W świecie Wikipedii sprawa źródeł plasuje się bowiem ponad eksperckością. Dariusz Jemielniak w swojej książce *Życie wirtualnych dzikich...* przywołuje H. Eijkmana (Eijkman 2010) z jego stanowczym stwierdzeniem sprzed sześciu lat: „Wielu naukowców sprzeciwia się Wikipedii jako takiej, gdyż rzuca ona wyzwanie tradycyjnemu, społecznemu modelowi tworzenia i rozpowszechniania wiedzy, w którym uprawnieni naukowcy odgrywają rolę strażników

entries, improved article navigation for other users or even restored articles deleted by anonymous wikipedians, when we forgot about the special clause: “this entry is part of a project realized with Wikimedia Polska, it is still being developed, please do not delete this article.” The astounding work done by the project’s volunteers – students and academics from various Polish institutions – has to be lauded and remembered. These seven hard-working, creative people wrote first drafts of the texts and often provided their sources, which obviously greatly improved the project’s development.¹

Moreover, the wikipedians always asked to provide sources, a key factor of a wiki-article’s reliability. This emphasis surprised us: we had published a lot of academic texts, used libraries and created lists of references – we did realise the importance of sources. However, questioning a field investigator’s account, their reports, interview quotes, discarding “I have been there, I have seen it” was sometimes difficult to accept, perhaps our ethnographic crust should be blamed? Wikipedia is neutral, it bases on consensus (one of the key terms important for understanding the encyclopaedia²) and makes use of sources of varied reliability (!) and as such it dissociates itself from “I have seen,” it does not allow “I.” After long discussions it was decided to provide each of the seven articles with the same annotation: “Recording of an ethnographic study conducted on 6 April 2015 in Lednica Górna as part of the project; source material available in the Department of Archives of The State Ethnographic Museum in Warsaw.”

For Wikipedia sources are more important than expertise. Henk Eijkman in his paper *Academics and Wikipedia Reframing Web 2.0+* as a disruptor of traditional academic power-knowledge arrangements” notices: “(...) academics either welcome or to various degrees resist Wikipedia precisely because they recognise it, and Web 2.0+, as a representative of new

2| „Zasada konsensusu nakłada na edytorów obowiązek poszukiwania takiego rozwiązania, które będzie akceptowalne dla ogółu społeczności. Nie jest ona równoznaczna z jednomyślnością, ale podkreśla potrzebę dążenia do hipotetycznej jedności, o ile jest to możliwe” (Jemielniak 2012: 39).

2| “According to the rule of consensus Wikipedia editors have to search for universally accepted solutions. This does not mean uniformity, but rather emphasizes the need for seeking possible hypothetical unity” (Jemielniak 2012: 39).

Uczestnicy obrzędu ścinania kani – kąt przygotowujący się do ścięcia kani, Łączyńska Huta, 27.06.2015. Fot. Polimerek (Tomasz Ganicz), Wikimedia Commons

Participants of the ritual of kite beheading – the executioner preparing to behead the kite, 27.06.2015. Photo by Polimerek (Tomasz Ganicz), Wikimedia Commons

Zdjęcie niedostępne w wersji internetowej

Zdjęcie niedostępne w wersji internetowej

Śmierguśnicy nocą w Wilamowicach, 5.04.2015. Fot. Polimerek (Tomasz Ganicz), Wikimedia Commons
Śmiergust participants in Wilamowice, 05.04.2015. Photo by Polimerek (Tomasz Ganicz), Wikimedia Commons

i promotorów wiedzy” (Jemieliński 2012: 19). Dyskusja o ekspertach (czy nadać im specjalne role, prawa w procedurach edycji artykułów) miała też miejsce w Warszawie w czasie konferencji uświetniającej obchody 15. urodzin Wikipedii. W Narodowej Galerii Zachęta paneliści stanowczo odrzucili model ekspercki, podkreślając wyjątkowość Wikipedii jako encyklopedii tworzonej przez „każdego”³. Choć oczywiście, wśród setek tysięcy edytorów są prawdziwi uznani w świecie „realnym” eksperci w swoich dziedzinach, często działając jako wiki-redaktorzy wcale nie edytują tam haseł z tego zakresu. Natomiast my, muzealnicy, zajmując się do projektu, wstąpiliśmy w jego nurty z pozycji „badaczy-ekspertów” właśnie. Na tym jednak opierała się idea osiągnięcia celu „umieszczenia w Wikipedii merytorycznie poprawnych haseł z zakresu etnografii”⁴. Ponieważ faktycznie haseł etnograficznych jest w polskiej Wikipedii mało, niektóre są opatrzone przebrzmiałymi, zanegowanymi już pod względem wiarygodności źródłami, nie mogliśmy całkowicie zdystansować się od owej eksperckości i dyskusje na temat zasadności użycia tej czy tamtej definicji, rozumienia tak czy inaczej wypowiedzi uzyskanej w terenie od informatora, toczyły się i w czasie wyjazdów, i online.

knowledge economy which challenges the pre-eminent role of the academia as the traditional gatekeeper of knowledge” (Eijkman 2010). This issue (whether they should have special roles or privileges in editing articles) was also discussed in Warsaw during the conference organized as part of celebrating Wikipedia’s 15th birthday. During a panel discussions held in Zachęta National Gallery the expert model of the encyclopaedia was criticised and it was emphasised that Wikipedia is first of all a depository of knowledge created by “everyone.”³ Naturally, among the hundreds of thousands of editors there are experts acknowledged in the “real” world. However, they often edit entries that have nothing to do with their areas of expertise. Interestingly, we – museum professionals – entered the project as “scholars-experts;” after all, the idea of “enhancing Wikipedia’s database with accurate and correct ethnographic entries” depended on it.⁴ Since ethnographic entries in Polish Wikipedia are few and far between and some refer to obsolete, discredited and unreliable sources, we were unable to completely abandon our expertise, and so discussions about this or that definition, interpretations of acquired interview fragments and so on continued both during field studies and online.

The cutting and editing of the seven films went according to schedule, after acquiring audio and video materials in July and August and from September to November. In the

3| *Debatę uczestników dyskusji można odsłuchać na stronie: <http://wikiradio.podkasty.info/odc/Panel-dyskusyjny-Wiki-15>.*

3| *The discussion can be listened to at <http://wikiradio.podkasty.info/odc/Panel-dyskusyjny-Wiki-15>.*

4| *Dodam, że oprócz głównych artykułów o 7 wytypowanych obrzędach, kadra projektu dbała też o inne hasła, np. te dotąd zaledwie kilkudzaniowe traktujące o odwiedzanych przez nas miejscowościach, wzbogaciły się o fotografie w Wikimedia Commons (zabytki lokalne itp.), dbaliśmy też o dodanie linków czy sekcji takich jak „Zwyczaje”, „Tradycja” itp. do opisów miejscowości. Rozbudowane i zaktualizowane znacząco zostało hasło o Muzeum, powstał również artykuł o Muzeum dla Dzieci.*

4| *Moreover, not only the seven main entries were edited. The project’s participants augmented short articles about visited places with photographs in Wikimedia Commons (local historical places, etc.), we also provided these pages with links or sub-sections about “Traditions,” “Customs,” etc. Additionally, the entry about The State Ethnographic Museum in Warsaw was extended and an entry about the Museum for Children was added.*

Montaż siedmiu filmów (rezultat wyjazdów) przebiegał etapami według harmonogramu, po zebraniu i opracowaniu kolejnych materiałów audio i video: w lipcu i sierpniu oraz od września do listopada. W okresie od września do listopada powstała także (dzięki naszemu Partnerowi) wystawa wirtualna o projekcie, a we współpracy z grafikiem przygotowaliśmy także do druku publikację z płytą DVD zawierającą filmy oraz druki (pocztówka z naklejką, plakat). Działania promocyjne były najbardziej intensywne od września do listopada, jednak przez cały czas trwania projektu zachęcaliśmy media do kontaktu i sami byliśmy przez nie zapraszani do wypowiedzi na temat tej innowacyjnej współpracy w duchu GLAM-Wiki⁵.

W wywiadach podkreślaliśmy, że pierwszym impulsem, od którego w 2012-2013 roku zaczęła się kształtować idea wspólnych działań w terenie i w Wikipedii, była powszechność używania wiki-artykułów właśnie przez środowisko dziennikarskie. Żurnaliści, przychodząc do muzeum po nagrania w sprawie zwyczajów, dzierżyli (i dzierżą) wydruki z hasłami etnograficznymi, często pełnymi niedopowiedzeń, bez aktualizacji w kontekście najnowszych badań itp. Od tego się zaczęło...

17 listopada 2015 roku odbył się finał projektu wraz z konferencją prasową z udziałem naszego Partnera (na konferencji odbyła się prezentacja założeń i efektów projektu), wydanie uwieńczył pokaz w sali kinowej Muzeum siedmiu filmów zrealizowanych w projekcie.

latter period, thanks to our partner, a virtual exhibition about the project was created and together with our graphic designer we prepared a publication (with a DVD with the films) and other materials like a postcard with a sticker and a poster. Although various information and promotion activities were the most intense in the same period, throughout the project the media were encouraged to contact us and we gave several interviews about this innovative cooperation in the spirit of GLAM-Wiki.⁵

In the interviews we emphasized that the impulse which in 2012-2013 began the whole process of collaborative fieldwork with Wikipedia was sparked by journalists and their habit of using wiki-articles. When visiting our museum with questions about customs, traditions

5| *Inicjatywa GLAM-Wiki to współpraca instytucji kultury z Wikipedią i innymi serwisami Wikimedia. Rozwinięcie anglojęzycznego skrótu GLAM to: Galleries, Libraries, Archives and Museums – galerie, biblioteki, archiwa i muzea. W projektach GLAM-Wiki biorą też udział instytucje publiczne, ogrody botaniczne, zoologiczne i inne. Współpraca z Wikipedią pozwala wszystkim instytucjom kultury w łatwy sposób dzielić się swoimi zbiorami i materiałami z ludźmi na całym świecie oraz wzbogacać otwarte zasoby ogólnie dostępnej wiedzy. Projekty GLAM-Wiki pozwalają instytucjom dotrzeć do większej liczby odbiorców w kraju i na świecie oraz często ułatwiają aktywne zaangażowanie lokalnej społeczności w życie instytucji. Analogiczną rolę w dziedzinie oświaty i nauki odgrywiają projekty szkolne i akademickie (zob.: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:GLAM>, ostatni dostęp: 22.01.2016).*

5| *The GLAM-Wiki initiative: collaboration between Wikipedia and Wikimedia and various cultural and public institutions as well as botanical and zoological gardens. GLAM stands for Galleries, Libraries, Archives and Museums. Cooperating with Wikipedia allows cultural institutions to share their collections and materials with people across the world and thus broaden the easily accessible knowledge base. GLAM-Wiki projects allow institutions to reach more people in their countries and abroad and often facilitate active participation of local communities in the institution's activities. School and academic projects have a similar role in education and science (see: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:GLAM>, last access: 22.01.2016).*

Publikacja „Rok obrzędowy z Wikipedią”, zawierająca artykuły o przebadanych obrzędach w wersji polskiej i angielskiej, kartę pracy do wykorzystania w pracy edukatorów (scenariusz warsztatu z użyciem Wikipedii) i fragmenty wywiadów, z barwnymi ilustracjami z zasobów Wikimedia Commons, w nakładzie 500 sztuk wraz z płytami DVD, została wydana na finał projektu i była prezentowana oraz dystrybuowana w czasie tego wydarzenia. Pozostałe egzemplarze zostały wysłane do różnych ośrodków kulturalnych i naukowych w całym kraju i wybranych zagranicznych. Zdecydowaliśmy się dodać podtytuł: *#EtnoWiki*, by podkreślić rolę sfery wirtualnej, w jakiej rozgrywał się projekt. Ten tzw. hashtag stosowany był nie tylko w działaniach promocyjnych (oznaczenia w social media, m.in. na profilach Instagramowych uczestników projektu), ale też swoim sieciowym rodowodem odnosił się do sfery innych wiki-projektów realizowanych przez wikipedystów (WikiEkspedycja, Wiki Lubi Zabytki, Wiki Lubi Przyrodę i in.).

Mówiąc o publikacji, warto zasygnalizować, że problem rozproszonego autorstwa, który formułowany jest często ze strony krytyków Wikipedii, okazał się dla nas, muzealników, problemem bardziej edytorsko-wydawniczym. Przy każdym wiki-artykule możliwy jest wgląd w zakładkę *Historia i autorzy*, ciężko jednak przenieść długą nieraz listę zmian edycji, dokonywanych przez anonimowe nicki czy boty, do jednego wiersza pod tytułem, bo taką przestrzeń zostawia nam tradycyjna forma publikacji tekstu. Zrezygnowaliśmy zatem z podawania autorstwa, wiedząc że

etc. they would often carry printouts with Wikipedia ethnographic articles, which are often incomplete, obsolete or need updating. And that is how it started...

On 17 November 2015 the closing conference of the project took place, presenting its goals and results. Afterwards the seven films made during the project were screened in the museum's theatre.

“A year of rituals with Wikipedia” is a bi-lingual Polish-English publication with articles about the observances witnessed and studied during the project. It includes a worksheet for use by educators (a workshop scenario that makes use of Wikipedia), fragments of interviews and colour photos from Wikimedia Commons. Published in 500 copies, each with the DVD, it was presented and distributed during the conference, the rest of the copies were later sent to various Polish cultural and academic institutions, and a selected few abroad. To emphasise the importance of the project's virtual dimension we decided to add the *#EtnoWiki* hashtag, which was used not only in promotion (tagging in social media, e.g. Instagram profiles of the project's participants), but also its Internet origins were a reference to other wiki-projects such as “WikiExpedition”, “Wiki Loves Monuments”, or “Wiki Loves Earth”.

Wikipedia critics often point out the problem of dispersed authorship. However, during our work on the publication this issue turned out to be of rather editing/publishing character. Each article on Wikipedia has a tab listing the authors and the entry's history. However, it is difficult to include all the names, lists of updates, anonymous screen names etc. in one subheading under a title, since a “paper” publication offers only that much space. Due to this problem, and realising that our articles written in the summer could have already been updated in Wikipedia if someone edited them, we decided not to provide information about authors.

It seems that at present the criticism of dispersed authorship of Wikipedia is losing its momentum. “Publishing” has lost its binary division into published/unpublished and gravitates towards aware co-authorship, open code philosophy and knowledge sharing.⁶ Open licenses do not mean forgetting about authors of texts or photos, as the abovementioned tab shows. What is more, Wikimedia Commons requires providing this information when downloading

Zdjęcie
nie dostępne
w wersji
internetowej

Pielgrzymka do kapliczki Matki Boskiej Częstochowskiej w Nowej Wsi Reszelskiej – przemarsz pielgrzymki, 22.08.2015. Fot. Polimerek (Tomasz Ganicz), Wikimedia Commons

Pilgrimage to the shrine of the Black Madonna of Częstochowa in Nowa Wieś Reszelska, 22.08.2015. Photo by Polimerek (Tomasz Ganicz), Wikimedia Commons

Zdjęcie
nie dostępne
w wersji
internetowej

Święto Zaśnięcia Bogurodzicy w cerkwi Zaśnięcia NMP w Dubinach, 28.08.2015. Fot. Marta Malina Moraczewska, Wikimedia Commons

The holiday of the Dormition of the Holy Mother in the orthodox church in Dubiny, 28.08.2015. Photo by Marta Malina Moraczewska, Wikimedia Commons

nasze artykuły pisane np. latem, już teraz mogą wyglądać inaczej w wersji Wikipedii, jeśli ktoś dołączył w tym czasie do współedytowania.

Wydaje się więc, że obecnie krytyka braku określonego autorstwa w Wikipedii traci swój impet – kwestia „publikowania” jako takiego w dzisiejszych czasach nie ma już zero-jedynkowego podziału na publikowane/niepublikowane i ciąży raczej ku świadomemu współautorstwu, filozofii otwartego kodu i dzielenia się wiedzą⁶. Otwarte licencje nie zagrażają wszak pamiętaniu o autorach tekstów czy zdjęć, czego dowodem jest chociażby wspomniana wyżej zakładka *Historia i autorzy*, a w zasobach Wikimedia Commons wymóg podania przy wykorzystanym zdjęciu takich informacji, o jakie prosi autor zdjęcia w ramce poniżej. By powrócić do naszego projektu: dobrym podsumowaniem wątku CC jest fakt, że z nagranych w terenie materiału zmontowaliśmy siedem filmów, które zostały umieszczone: w zasobach Wikimedia Commons, na muzealnym kanale YouTube oraz na płycie dołączonej do publikacji. Także wyimki wywiadów etnograficznych w wersji audio i wystawa wirtualna (prezentująca w skondensowany sposób efekty projektu) zostały udostępnione w Internecie. Wszystkie materiały udostępniono na wolnych licencjach CC BY-SA 3.0 PL. Dzięki wolnym licencjom możliwe było wykorzystanie wykonanych zdjęć w artykułach Wikipedii. W dniu składania raportu do MKiDN fotografie i filmy z projektu zostały wykorzystane łącznie 123 razy, w tym w ponad 50 artykułach polskiej Wikipedii, a także w artykułach w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim (*Raport 2016*). Również umieszczona w formie .pdf publikacja jest do darmowego ściągnięcia z kilku miejsc w sieci.

a photo. Coming back to our project and summarizing the Creative Commons issue: the seven films made from the fieldwork materials were uploaded to the Wikimedia Commons database, the museum’s YouTube channel, and provided on the publication’s DVD. Audio fragments of ethnographic interviews and the virtual exhibition presenting condensed information about the project and its results were made available on the Internet. All the materials were made available under CC BY-SA 3.0 PL open licence. Open licences allowed us to include the photos taken during fieldwork in Wikipedia’s articles. On the day the project’s report was submitted to the Ministry of Culture, the project’s photos and films had been used 123 times, including over 50 articles in Polish Wikipedia and articles in English, German and Russian (*Raport 2016*). Moreover, the .pdf version of the publication is also freely available on the Internet.

Inviting guests from the studied villages to participate in ethnographic and wikipedia workshops was one of the most important events of the project. Hopefully one of them will attempt to edit a Wikipedia entry, perhaps updating information about a local tradition.

The “Year of Rituals with Wikipedia” project was unique not only because – prior to it – GLAM initiatives focused on digitalisation and “releasing” collections or archives, with Wiki expeditions resembling ethnographic work (but organized by and for wikipedians). It was unique because it connected two, or even more, groups which quickly exchanged their ideas about work, goals, practices, internal codes they used every day. Trainings and workshops each of the sides provided for another, continuous contact, the will to solve problems and act quickly, willingness to cooperate and finally hard work of everyone involved brought astounding results. During

6| Już w 2002 roku Amy Bruckman zauważyła, że w erze Internetu publikowanie przyjmuje postać continuum (Bruckman 2002).

6| Already in 2002 Amy Bruckman pointed out that in the Internet Era publishing becomes a continuous process (Bruckman 2002).

Zdjęcie
nie dostępne
w wersji
internetowej

Zdjęcie
nie dostępne
w wersji
internetowej

Warsztaty wikipedystyczne i etnograficzne w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie, 28.02.2015 i 17.11.2015.

Fot. Marta Malina Moraczewska, Wikimedia Commons

Wiki and ethnographic training workshop at The State Ethnographic Museum, Warsaw, 02.28.2015 and 11.17.2015. Photo by Marta Malina Moraczewska, Wikimedia Commons

Bardzo ważnym punktem w harmonogramie była ta część spotkania listopadowego, podczas której zaproszeni z badanych miejscowości goście wzięli udział w warsztatach etnograficznych i wikipedystycznych. Mamy nadzieję, że choć część z naszych nowych znajomych podejmie się zedytowania jakiegoś hasła w Wikipedii, związanego np. z lokalnymi tradycjami.

Projekt „Rok obrzędowy z Wikipedią” był szczególnie nie tylko dlatego, że dotyczyć w ramach działań GLAM skupiano się raczej na digitalizacji i „uwalnianiu” zbiorów muzeów narodowych czy kolekcji archiwów, a zbliżone do działań etnografa były Wikiekspedycje (organizowane jednak wewnątrz środowiska wikipedystycznego). Należy akcentować jego unikalność z powodu połączenia dwóch, a nawet więcej środowisk, które w krótkim czasie zdołały przekazać sobie nawzajem wizje pracy, idee nimi kierujące, praktyki, wewnętrzne kody, którymi operują na co dzień. Wzajemne szkolenia (etnografowie dla wikipedystów i wikipedyści dla etnografów) i ciągłość kontaktu, wola rozwiązywania problemów i szybkiego działania, chęć współpracy i wreszcie rzetelna praca każdej ze stron dały wspaniałe efekty. W trakcie trwania projektu kilkakrotnie my lub członkowie Stowarzyszenia Wikimedia Polska mieliśmy okazję mówić o projekcie na międzynarodowych konferencjach – wikipedyści z innych krajów reagowali entuzjastycznie, a jednocześnie wyrażali zdziwienie, że sami na to nie wpadli. Etnografia i muzealnictwo w działaniu, jakie praktykować powinny muzea etnograficzne, wydają się nadal

the project we, or our partners from Wikimedia Poland, gave speeches about the initiative on international conferences. Wikipedians from other countries reacted with enthusiasm, but also scratched their heads wondering why they had not come across the idea themselves. Ethnographic and museological practices of ethnographic museums are only slowly acknowledging the Internet's potential, although “netnographers grant great significance to the fact that people turn to computer networks to partake in sources of culture and to gain a sense of community” (Kozinets 2012:7) and ethnographers (especially in museums) should be more sensitive to it now.

The story about virtual savages tells us that Wikipedia stopped being “an encyclopaedia that anyone can edit” and became “an encyclopaedia anyone can edit, provided they understand its rules, enter its community, successfully avoid the impersonal wall of semi-automatic input discarding, instead voluntarily devoting their time and energy to it.” (Jemieliński 2012: 154)⁸ Something similar took place in this project.

When discussing possible future experimental forms of ethnography, Kozinets notices: “The wiki form possesses considerable potential to be involved in the co-construction of netnographic texts. For example, at the risk of coining another neologism, there might be ‘wikinetnographies’ in which culture members and a set of researchers use the online wiki form to jointly describe, portray, and understand a culture. As a wiki, netnography would be an ongoing project that could be edited by anyone. It is very likely that innovative netnographies will soon be written using tools such as these.” (Kozinets 2012: 169)

When we look at the “A Year of Rituals with Wikipedia” project, it is clear that to some extent we took that “risk” and, trusting our intuition, managed to fulfil its previously uncertain theoretical assumptions.

Przeł./transl. Jan Sielicki

8| *Dariusz Jemieliński w swojej pracy przytacza wypowiedzi różnych specjalistów zainteresowanych rozwojem społeczności sieciowej (zob. Halfaker i inni 2013).*

8| *Dariusz Jemieliński also quotes various experts interested in network society development (cf. Halfaker et al. 2013).*

być czymś odległym od sieciowości, choć faktycznie „netnografowie przypisują duże znaczenie faktowi, że ludzie wykorzystują sieci komputerowe do uczestniczenia w zasobach kultury i tworzenia poczucia wspólnoty” (Kozinets 2012: 21), a etnografowie (szczególnie muzealni) dzisiaj powinni tym bardziej to znaczenie zauważać.

W opowieści o wirtualnych dzikich czytamy, iż Wikipedia dokonała zmiany od bycia „encyklopedią, którą każdy może edytować” do „encyklopedii, którą edytować może każdy, kto rozumie jej normy, wnika w jej społeczność, skutecznie unika bezosobowej ściany półautomatycznego odrzucania wkładu, a mimo tego nadal chce dobrowolnie poświęcać jej czas i energię” (Jemieliński 2012: 154)⁸. Coś takiego działo się i w tym projekcie.

Kozinets we wspomnianej wyżej książce, pisząc o ewentualnych przyszłych eksperymentalnych formach etnografii, zastanawia się: „forum wiki posiada znaczny potencjał, jeśli chodzi o współudział w tworzeniu tekstów netnograficznych. Dla przykładu, biorąc na barki ryzyko ukucia kolejnego neologizmu, można sobie wyobrazić „wikietnografie”, w ramach których członkowie badanej kultury wraz z zespołem badaczy będą wykorzystywali internetowe forum wiki do wspólnego opisywania, portretowania oraz rozumienia tej kultury. Mając postać wirtualny wiki, taka netnografia stanowiłaby stale rozwijany projekt, który każdy mógłby redagować. Jest bardzo prawdopodobne, że takie innowacyjne netnografie zaczną już w niedługim czasie powstawać dzięki wykorzystaniu podobnych narzędzi” (Kozinets 2012: 239).

Analizując projekt „Rok obrzędowy z Wikipedią”, można powiedzieć, że w jakimś stopniu wzięliśmy na siebie od autora tych słów owo „ryzyko” i zrealizowaliśmy w praktyce jego niepewne wtedy, ale wskazujące na wielką jak widać intuicję, założenia teoretyczne.

KLARA SIELICKA-BARYŁKA

absolwentka Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej (Uniwersytet Warszawski), etnografka, muzealniczka, kuratorka kolekcji folkloru. Pracuje w Dziale Etnografii Polski i Europy PME w Warszawie; prowadzi badania terenowe w kraju i za granicą; tworzyła Muzeum dla Dzieci. Autorka tekstów o tematyce etnograficznej, współodpowiedzialna za social media w muzeum, redaktorka czasopisma „Etnografia Nowa”. Koordynatorka projektu „Rok obrzędowy z Wikipedią”.

KLARA SIELICKA-BARYŁKA

graduate of the Institute of Ethnology and Cultural Anthropology in Warsaw, ethnographer, curator of the folklore collection. Works in The State Ethnographic Museum in Warsaw in the Department of Polish and European Ethnography; conducts field studies in Poland and abroad, one of the creators of the Museum for Children. Her texts focus on ethnographic issues, she is also responsible for the museum's social media. Editor of "the New Ethnography", coordinator of the "A Year of Rituals with Wikipedia" project.

BIBLIOGRAFIA / BIBLIOGRAPHY:

- Dariusz Jemieliński, 2013, *Netnografia, czyli etnografia wirtualna – nowa forma badań etnograficznych*, „Prakseologia” nr/no. 154, Warszawa: Instytut Filozofii i Socjologii PAN. ss./pp. 97-117.
- Robert V. Kozinets, 2012, *Netnografia – badania etnograficzne online*, tłum./transl. M. Brzozowska-Brywczyńska, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, (tytuł oryginalny/original title: *Nethnography: Doing Ethnographic Research Online*).
- Rok obrzędowy z Wikipedią – #EtnoWiki*, 2015, autor zbiorowy, Warszawa: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE / INTERNET SOURCES:

- Edwin Bendyk, 2016, *O ekonomii Wikipedii*, referat wygłoszony 15.01.2016 w Narodowej Galerii Zachęta podczas obchodów 15. urodzin Wikipedii, <http://wikiradio.podkasty.info/odc/O-ekonomii-Wiki>.
- Amy Bruckman, 2002, *Studying the Amateur Artist: A Perspective on Disguising Data Collected in Human Subjects Research on the Internet*, „Ethics and Information Technology”, t./vol. 4, nr/no. 3, ss./pp. 217-231 (dostęp internetowy/ internet edition: <http://link.springer.com/article/10.1023/A%3A1021316409277>).
- Henk Eijkman, 2010, *Academics and Wikipedia: Reframing Web 2.0+ as a disruptor of traditional academic power-knowledge arrangements*, „Campus Wide Information Systems”, t./vol. 27, nr/no. 3, wydawnictwo internetowe/internet publishing: Emerland|Insight, ss./pp. 173-185.
- Aron Halfaker i inni, 2013, *The Rise and Decline of an Open Collaboration Community. How Wikipedia's reaction to sudden popularity is causing its decline*, wydanie internetowe/internet publishing, http://www-users.cs.umn.edu/~halfak/publications/The_Rise_and_Decline/halfaker13rise-preprint.pdf, (ostatni dostęp/ last access: 27.02.2016).
- Dariusz Jemieliński, 2012, *Życie wirtualnych dzikich. Netnografia Wikipedii największego projektu współtworzonego przez ludzi*, tłum./transl. W. Pędzich, Warszawa: Poltext, publikacja internetowa/Internet publishing: http://www.academia.edu/4933672/Netnografia_czyli_etnografia_wirtualna_nowa_forma_bada%C5%84_etnograficznych.
- Moraczewska Marta, 2015, *GLAM-Wiki 2015*, referat wygłoszony 15.01.2016 w Narodowej Galerii Zachęta podczas obchodów 15. urodzin Wikipedii, <http://wikiradio.podkasty.info/odc/GLAM-Wiki-2015>.
- Panel dyskusyjny, obchody 15. urodzin Wikipedii, 15.01.2016, Narodowa Galeria Zachęta, Warszawa, <http://wikiradio.podkasty.info/odc/Panel-dyskusyjny-Wiki-15>.
- Raport projektu „Rok obrzędowy z Wikipedią” dla MKiDN, 2016, wersja w systemie EBOI i wydruk złożony 18.01.2016 w siedzibie NInA.
- Strona projektu w Wikipedii polskojęzycznej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/WP:ETNOWIKI>.